

*Н.В. Циганова, канд. екон. наук, доц.,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ БАНКІВСЬКИХ КРИЗ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Об'єктивна зумовленість банківських криз спричинена загальноекономічними закономірностями економічного розвитку, зокрема циклічним характером розвитку економіки. Однак, на відміну від інших галузей, банківські кризи мають більш руйнівні наслідки, тому державне регулювання з ХІХ ст. спрямоване, передусім, на недопущення кризових явищ саме у фінансово-банківській сфері. Поширення банківської діяльності за національні межі і посилення міжнародної банківської конкуренції спричиняють загрозу глобальних банківських криз.

Банківські кризи можуть формуватися на мікро-, макро- та мегарівнях. Найбільшу загрозу являють собою системні банківські кризи, проте вони можуть розпочинатися як криза ліквідності у системоутворюючих банках. Банківська криза як макроекономічне явище являє собою такий стан банківської системи, при якому спостерігаються істотні розлади її діяльності, що супроводжується масовим банкрутством банків, погіршенням показників їхньої діяльності, зниженням довіри клієнтів до банківських установ. На мегарівні банківська криза набирає форм світової фінансової кризи.

Ідентифікація кризового стану банківської системи потребує чітких кількісних індикаторів, які надав у 1997 р. Міжнародний банк розрахунків: проблемні активи банків перевищують 2 % ВВП країни; для стабілізації банківської системи потрібні кошти, що перевищують 2 % ВВП; депозити банків заморожені, влада запровадила "банківські канікули", спостерігається масова націоналізація у банківському секторі; центральний банк гарантує населенню повернення усіх депозитів без відповідної ресурсної бази. Причому для діагностування банківської кризи достатньо прояву хоча б однієї із зазначених ознак.

Передумовами виникнення банківських криз є загальне погіршення макроекономічної ситуації, оскільки в умовах стабільної економічної ситуації малоймовірним є виникнення проблем у значній кількості банків одночасно, відсутні "кризові очікування" клієнтів банків. Безпосередньо банківську кризу можуть спровокувати:

- різке зниження курсу валюти, в якій значна частина вкладників тримає депозити;
- неплатоспроможність декількох системних банків або навіть дрібних, якщо це стає значним інформаційним приводом;
- накопичення проблемної заборгованості банків;
- значне здешевлення банківських активів.

До класичних причин виникнення кризових явищ у банківській сфері можна додати неефективні дії державних регуляторів, які певною мірою можуть бути чинником нестабільності у банківській сфері. Заходи щодо державної підтримки стабільності у банківській сфері можуть також провокувати проблеми.

Сприяє появі банківських криз значна доларизація економіки; критичне зростання державного боргу та скорочення резервів центрального банку; надмірний захист депозитів населення; занадто швидке зростання обсягів банківської діяльності, що зазвичай супроводжується надмірними ризиками; надмірна політизація банківської діяльності, зокрема, призначення керівництва центрального банку за політичною ознакою; значна залежність від процесів на світових фінансових ринках з урахуванням значного впливу іноземного банківського капіталу на вітчизняну банківську систему та ін.

Регулятивні дії у кризовій ситуації повинні мати виважений характер і не зводитися лише до рефінансування проблемних банків. Довіра до банків повинна мати більш глибоке підґрунтя порівняно із страхуванням депозитів. Інформаційна відкритість банків та банківських систем сприятиме зростанню довіри і формуванню їхнього іміджу, що є запорукою стабільної діяльності.

Циганова, Н.В. Передумови виникнення банківських криз у сучасних умовах [Текст] / Н.В. Циганова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (30-31 жовтня 2008 р.) : у 2-х т. – Суми : УАБС НБУ, 2008. – Т. 2.– С. 115-116.